

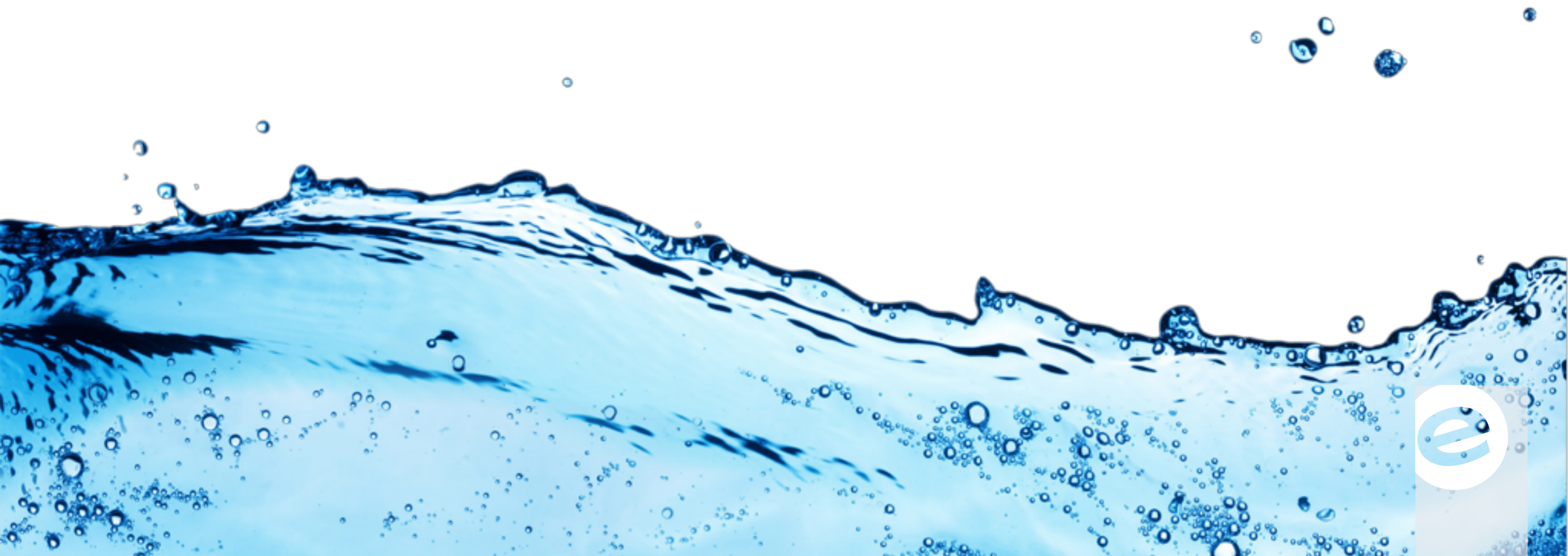
JOHANNA ERSBORG

● ● ●
**VATTENKVALITET &
SAMHÄLLSPLANERING**

MILJÖKVALITETSNORMER FÖR VATTEN & DAGVATTEN

Miljö kvalitetsnormer för vatten på 10 min

...och varför vi pratar om dagvatten.

Vatten är ingen vara vilken som helst utan ett arv som måste skyddas, försvaras och behandlas som ett **sådant** (Vattendirektivet, skäl 1)

Trycket på vattenresurser ökar ständigt pga den allt större efterfrågan på vatten av god kvalitet för alla **syften** (Vattendirektivet, skäl 4)

Kvalitetskrav på vatten i alla EU-länder.
Målet att nå & bibehålla en **GOD VATTENSTATUS**
(målen i art. 4.1 vattendirektivet 2000/60/EG)

Inte försämra statusen.

Vidta åtgärder.

Inte äventyra att målet nås.

Icke-försämringsprincipen

Gemensam bild av God vattenstatus!

Kemisk och Ekologisk status

Kemisk status delas in i två klasser

God

Uppnår ej god

16	Hexaklorbensen	118-74-1
17	Hexaklorbutadien	87-68-3
18	Hexaklorcyklohexan	608-73-1
19	Isoproturon	34123-59-6
20	Bly och blyföreningar	7439-92-1

Kemisk och Ekologisk status

Ekologisk status delas in i fem klasser

Hög

God

Måttlig

Otillfreds-
ställande

Dålig

	Kvalitetsfaktor	Parameter/index
Vattendrag		
Biologiska faktorer	Kiselalger	<ul style="list-style-type: none">• IPS• Surhetsindex ACID
	Bottenfauna	<ul style="list-style-type: none">• Bottenfauna index• ASPT• Bottenfaunaindex DJ-index• Bottenfaunaindex MISA• Fiskindex VIX
Fysikalisk-kemiska faktorer	Fisk	<ul style="list-style-type: none">• Total-fosfor i vattendrag
	Näringsämnen	<ul style="list-style-type: none">• MAGIC-bibliotek• pH-förändring i vattendrag
	Försurning	<ul style="list-style-type: none">• De ämnen som släpps ut i betydande mängd
	Särskilda förorenande ämnen	

God vattenstatus är målet!

Sjöar och vattendrag

- Minst god ekologisk status
- God kemisk status

Grundvatten

- God kemisk status
- God kvantitativ status

Kustvatten

- Minst god ekologisk status
- God kemisk status

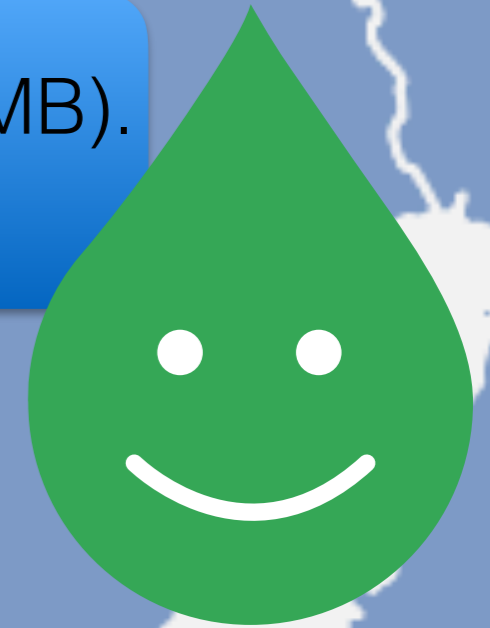

Gäller
även PBL!
(2 kap. 10 §)

Rättsligt bindande miljökvalitetsnormer för vatten (5 kap. MB).
Målet att nå & bibehålla en **GOD VATTENSTATUS**.

Vattenförvaltning

Prövning & Planering

**God status
2021**

Arbetet drivs i förvaltningscykler på sex år

(2003-2008, 2009-2015, 2016-2021)

Olika moment:

- 1) Kartläggning
- 2) Statusklass nuläge
- 3) Fastställa MKN
- 4) Åtgärder
- 5) Förvaltningsplaner
- 6) Rapportering till EU (HaV)
- 7) Återkoppling från EU

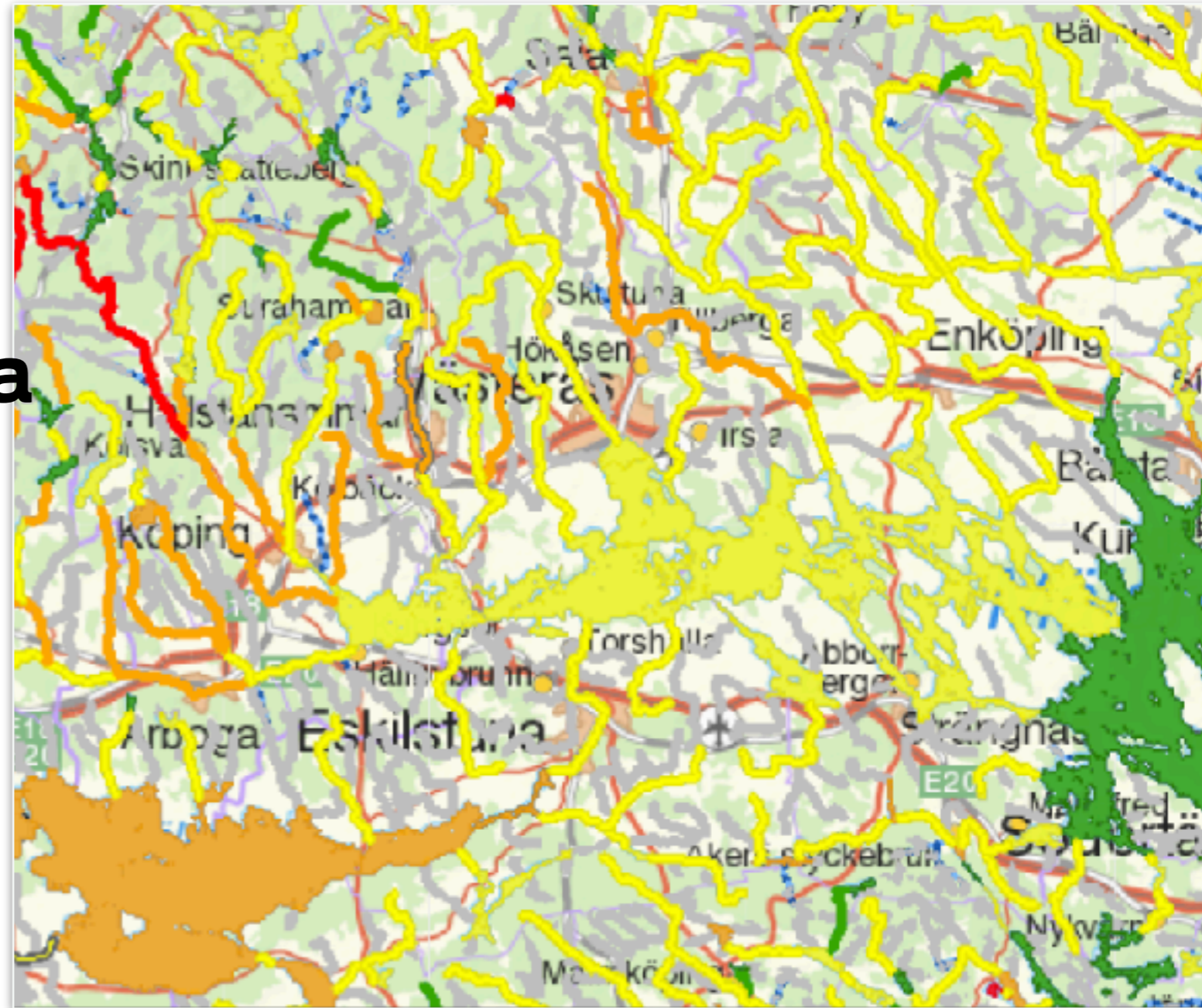
Databasen VISS – all info samlad

Prövning & Planering

Vi ska ha en god kemisk och ekologisk status i ytvattenförekomster.

Vi ska inte försämra statusen.

Tabell 1 Översikt av de vanligt förekommande föroreningar i dagvatten från några av de största källorna.

Källa	Specifik källa	Föroreningar
Trafik	Avgaser	PAH:er, besen, alkylfenoler, kväve
	Motorer	Cr, Ni, Cu
	Bromsbelägg	Cu, Sb, Zn, Pb, Cd
	Bildäck	Zn, Pb, Cr, Cu, PAH:er, alkylfenoler, partiklar, ftalater
	Vägbeläggning	Partiklar, PAH:er, flertalet metaller
	Halkbekämpning	Partiklar (sand, grus), NaCl
	Bilvårdsprodukter	Ftalater, alkylfenoler, fluorerade ämnen, fosfor
	Tunneltvätt	PAH:er, metaller (Zn, Cu, Pb, Cr, m.fl.), partiklar
Byggnadsmaterial	Galvaniserad och svetsad plåt	Zn, Ni, Cr, Al m.fl.
	Kopparplåt	Cu
	Zinkplåt	Zn
	Ytbehandlad plåt	Zn
	Tak- och fasadfärger	Metaller (Pb, Cr m.fl.), ftalater, alkylfenoler, pesticider, PCB
	Bitumen (asfaltsmassa)	PAH:er, nonylfenol
	PVC och övriga plaster	Ftalater, nonylfenol
	Betong	Nonylfenol, partiklar, Cr
Industriområden		Metaller, PFAS, PAH:er, organiska tennföreningar, kväve etc. <i>(beror i hög grad på typ av industri)</i>
Byggarbetsplatser		Partiklar (tegel, cement etc.), skräp
Parker och trädgårdar		Näringsämnen, växtrester

Vattendirektivet införlivas nu fullt ut i svensk rätt!

Bindande miljö kvalitetsnormer för vatten

- 5 kap. miljöbalken om miljö kvalitetsnormer
- Annan rimlighetsavvägning i 2 kap. 7 § miljöbalken
- Förordning (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön

Miljö kvalitetsnormer inrättade genom 5 kap. miljöbalken – en del av miljölagstiftningens systematik!

Allmänna hänsynsregler (2 kap.)

- Försiktighetsprincipen
- Principen om bästa möjliga teknik
- Kunskapsprincipen
- Lokaliseringsprincipen
- **Proportionalitetsprincipen**

Regler om skydd av områden (7 kap.)

Regler om prövning & överklagande (16-25 kap.)

Regler om tillsyn (26-28 kap.)

Straffbestämmelser (29 kap.)

Praxis från domstol

Förordning

Direktiv

EU-fördrag

Implementeras
i nationell rätt

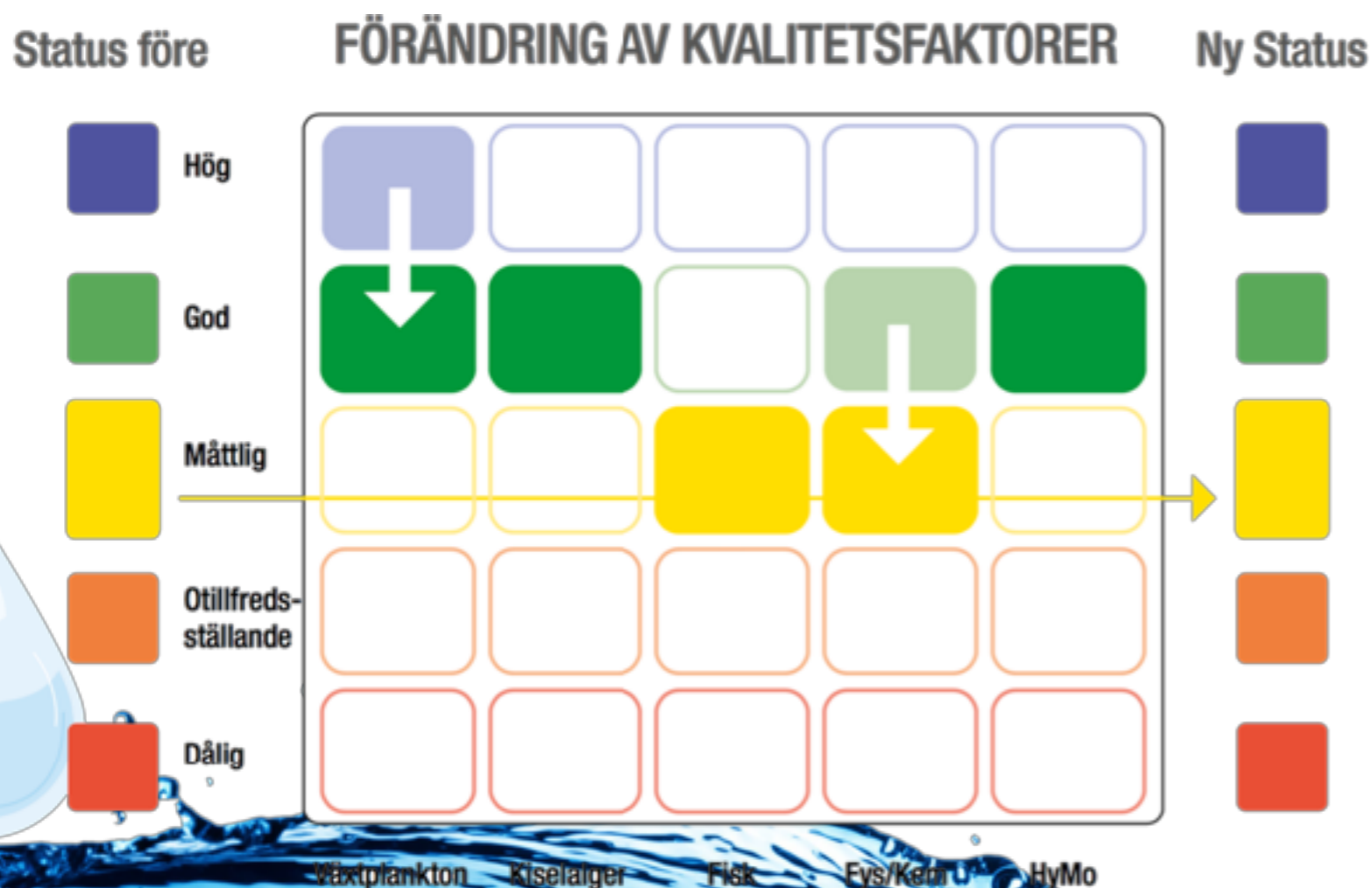
- Inga problem med kemisk status.
Bindande gränsvärden.

God

Uppnår ej god

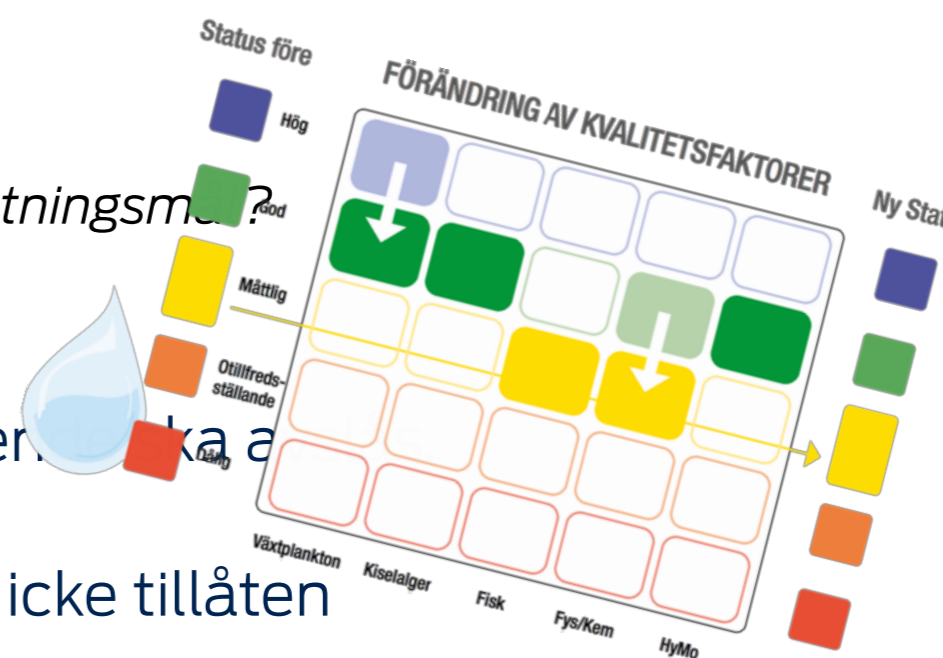

- Ekologisk status inte ansetts som bindande i prövning/planering.
- Vad är en försämring?

Weserdomen

- Muddring, fördjupning av floden Weser i N Tyskland. Större containerfartyg nå hamnarna Bremerhaven, Bremen, Brake. Drygt en meter djupare, även underhållsmuddring. Dumpa muddermassor i mynningen.
- Förhandsavgörande
 - Ska 4.1 a i tolkas som att tillstånd ska avslås el. förvaltningsmål?
 - Tolkning av försämring av status?
- Ja, projekt som försämrar eller äventyrar uppnåelse av målet i 4.1 a i ska alltså tillämpas direkt i prövning.
- Försämring av en kvalitetsfaktor med en klass = icke tillåten försämring.
- Skyldigheten att förebygga en försämring av ytvattenstatusen är bindande i varje skede av genomförandet av direktiv 2000/60.

Slutsatser, EU - domstolen

- Målsättningen med vattendirektivet i art. 4.1 är bindande vid prövning av enskilda projekt – alltså inte enbart mål för förvaltningen.
 - Inte tillåta projekt som försämrar statusen eller äventyrar uppnåendet av målsättningarna, med mindre än att undantag enligt art. 4.7 är tillämpligt.
- Otillåten försämring av ekologisk status är när en kvalitetsfaktor försämras med en klass, oavsett om detta påverkar den övergripande statusklassningen eller inte.
- Undantag enligt art. 4.7 kan tillämpas på enskilda projekt.

Sveriges införlivande av vattendirektivet

▪ 2 kap. 7 § miljöbalken från 1 januari 2019

De allmänna hänsynsreglerna gäller i den utsträckning det inte kan anses **orimligt** att uppfylla dem.

Allmänna hänsynsregler (2 kap.)

- Försiktighetsprincipen
- Principen om bästa möjliga teknik
- Kunskapsprincipen
- Lokaliseringsprincipen
- **Proportionalitetsprincipen**

Trots första stycket ska de krav ställas som behövs för att följa 5 kap. 4 § miljöbalken.

Sveriges införlivande av vattendirektivet

- 5 kap. 4 § miljöbalken från 1 januari 2019

En myndighet eller en kommun får inte tillåta att en verksamhet eller åtgärd påbörjas eller ändras, om det, trots åtgärder för att minska sådan förorening eller störning från andra verksamheter, **ger en ökad förorening eller störning som innebär att vattenmiljön försämras på ett otillåtet sätt eller** har så stor betydelse att det äventyrar möjligheten att uppnå den status eller potential som vattnets kvalitet ska ha.

Vid prövning för ett nytt tillstånd och vid omprövning av tillstånd ska de bestämmelser och villkor beslutas som behövs för att verksamheten inte ska medföra en sådan försämring eller ett sådant äventyr.

Sveriges införlivande av vattenmiljölagstiftning

- 5 kap. 4 § miljöbalken från 1 januari 2019

Gäller även PBL!

Vid planläggning och i andra ärenden enligt denna lag ska miljö kvalitetsnormerna i 5 kap. miljöbalken eller i föreskrifter som har meddelats med stöd av 5 kap. miljöbalken följas, 2 kap. 10 § PBL.

En myndighet eller en kommun får inte tillåta att en verksamhet eller åtgärd påbörjas eller ändras, om det, trots åtgärder för att minska sådan förorening eller störning från andra verksamheter, innebär ökad förorening eller störning som innebär att vattenmiljön försämras på ett otillåtet sätt eller har så stor betydelse att det äventyrar möjligheten att uppnå den status eller potential som vattnets kvalitet ska ha.

Gäller även det som upptäcks inom tillsynen (prop. 2017/18:243 s. 145)!

Vid prövning för ett nytt tillstånd och vid omprövning av tillstånd bestämmelser och villkor beslutas som beaktas att de inte ska medföra en sådan försämring eller ett otillfredsställande

Sveriges införlivande av vattendirektivet

Gäller även PBL!

5 kap. 6 § miljöbalken från 1 januari 2019

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från förbuden i 4 § första stycket. Sådana föreskrifter får endast avse undantag för att tillgodose **allmänna intressen av större vikt** eller som det annars finns särskilda skäl för.

19 kap. 3 a-b §§ miljöbalken från 1 januari 2019

Om en kommun tillåter en verksamhet eller åtgärd enligt en bestämmelse om undantag som avses i 5 kap. 6 § ska kommunen skicka beslutet till den länsstyrelse som är vattenmyndighet (3 a §).

Länsstyrelsen ska då pröva om det finns förutsättningar för tillåtande och annars upphäva beslutet (3 b §).

Undantagsmöjligheter (4 kap. 11-16 §§ vattenförvaltningsförordningen)

11 § Trots 5 kap. 4 § miljöbalken får en myndighet eller kommun tillåta en verksamhet eller åtgärd som

1. ändrar en ytvattenförekomsts **fysiska karaktär** eller en grundvattenförekomsts nivå, **eller**
2. medför en risk att en ytvattenförekomsts kvalitet försämras från **hög** status till **god** status och verksamheten eller åtgärden är en hållbar mänsklig utvecklingsverksamhet.

Undantagsmöjligheter (4 kap. 11-16 §§ vattenförvaltningsförordningen)

12 § En verksamhet eller åtgärd får tillåtas enligt 11 § endast om

1. verksamheten eller åtgärden

a) behöver vidtas för att tillgodose ett allmänintresse av större vikt, eller

b) innebär att dess fördelar för människors hälsa och säkerhet eller för hållbar utveckling uppväger nackdelarna med en sådan ändring eller försämring som avses i 11 §,

2. det av tekniska skäl eller på grund av orimliga kostnader inte är möjligt att uppfylla syftet med verksamheten eller åtgärden på något annat sätt som är väsentligt bättre för miljön, **och**

3. alla genomförbara åtgärder vidtas för att mildra de negativa konsekvenserna för vattenförekomstens status.

Undantagsmöjligheter (4 kap. 11-16 §§ vattenförvaltningsförordningen)

13 § Den myndighet eller kommun som prövar undantagsmöjlighet ska

1. ge vattenmyndigheten i det vattendistrikt där verksamheten ska bedrivas eller åtgärden vidtas tillfälle att yttra sig innan frågan avgörs, och
2. om verksamheten eller åtgärden tillåts, snarast informera vattenmyndigheten om detta.

16 § Ett undantag får inte permanent hindra eller äventyra uppfyllandet av kvalitetskraven för andra vattenförekomster inom vattendistriktet.

Alltså...

...god vattenstatus är bindande i prövningar (och planering).

...gäller även ekologisk status!

...med försämring av ekologisk status menas en försämring på kvalitetsfaktornivå (jfr Weserdomen).

...finns vissa möjligheter till undantag – men mycket begränsade.

Ställer nya, större krav på beslutsunderlag vid planering!

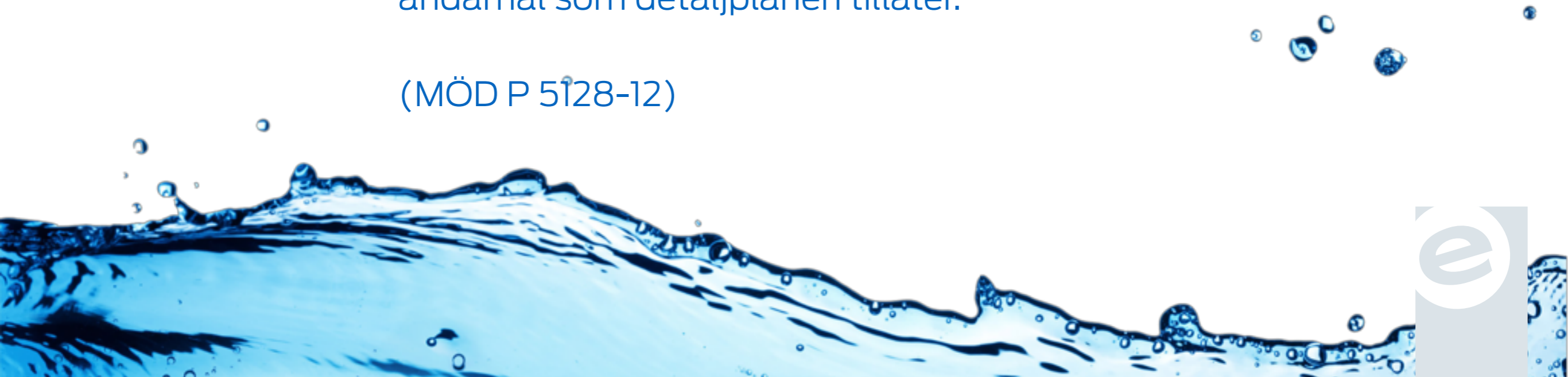
Säkerställa vattenkvaliteten i planer...

...kräver bra beslutsunderlag (ingen nyhet)...

Kommunen är skyldig att i de planhandlingar som tas fram i ett detaljplaneärende redogöra för hur vatten- och avloppsfrågan ska lösas.

Är dagvattnet ett problem som kräver särskild hantering ska kommunen ta fram de underlag som behövs för att kunna visa att problemet går att lösa så att marken kan bli lämplig för de ändamål som detaljplanen tillåter.

(MÖD P 5128-12)

Säkerställa vattenkvalitet i planer

Går inte att reglera hur rent eller smutsigt utgående vatten från planområde får vara (MÖD P9489-16).

...om inte kan detaljplaner upphävas.

Länsstyrelsen kan med stöd av 11 kap. 10-11 §§ PBL upphäva kommunala beslut om detaljplaner om MKN inte följs.

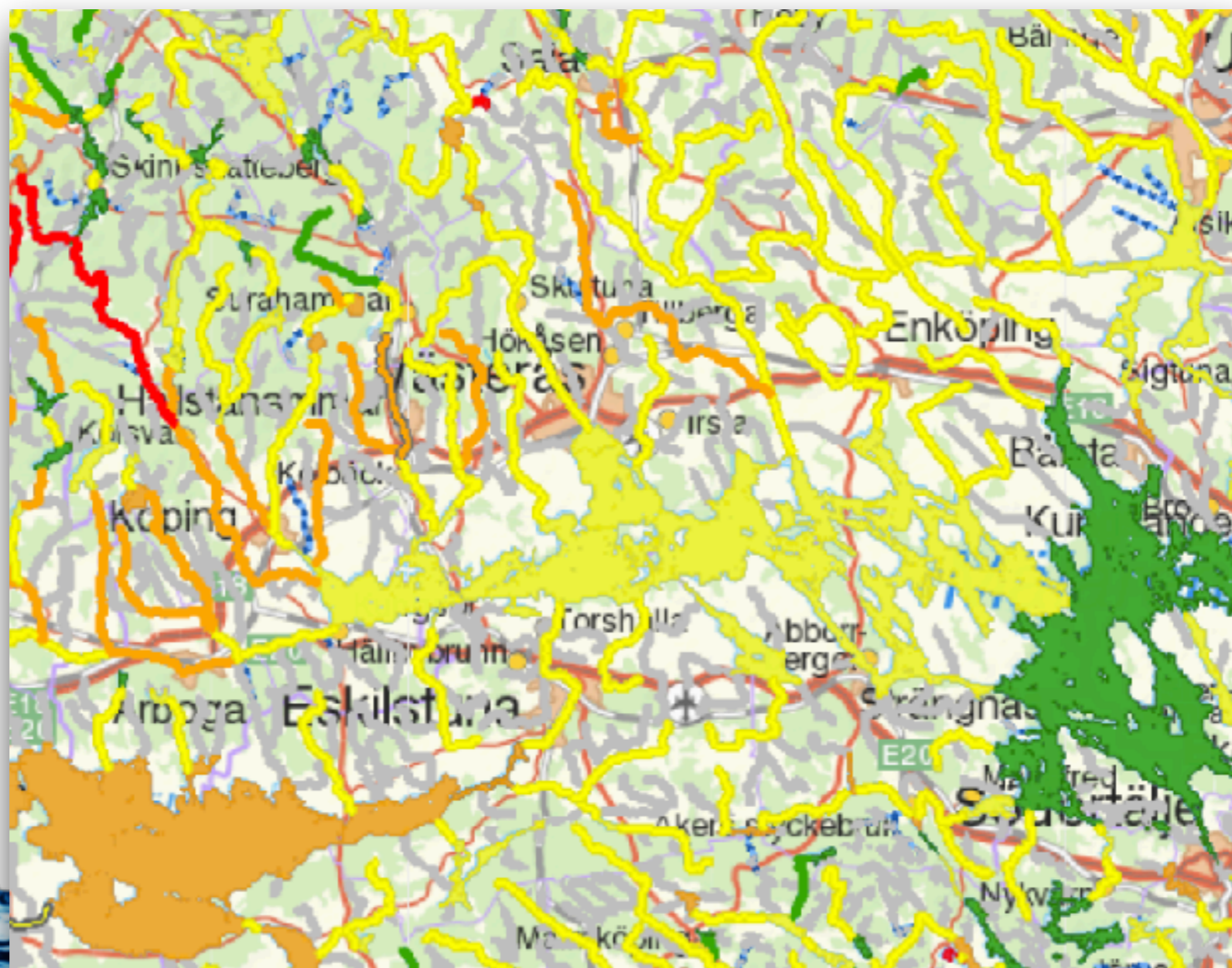
Bindande MKN för vatten gör detta skarpare!

Men, det inte går att reglera alla typer av frågor i planbestämmelserna utan endast sådana frågor som har direkt lagstöd i 4 kap PBL.

Planbeskrivning
Strategisk miljöbedömning
Dagvattenutredning/-strategi

Ska nya planer stå för hela åtgärdsbehovet?

Miljökvalitetsnormen ska följas

2:10 PBL vid planläggning ska MKN följas.
5:4 MB får inte anta en detaljplan som inte följer MKN (undantag?).
11:10-11 PBL Ist kan upphäva plan.
11-16 §§ VFF undantag.

ÖP

DP

LAV

6 § LAV inrätta VA-område med hänsyn till miljö.
Verksamhetsutövar-ansvar

Bygglov

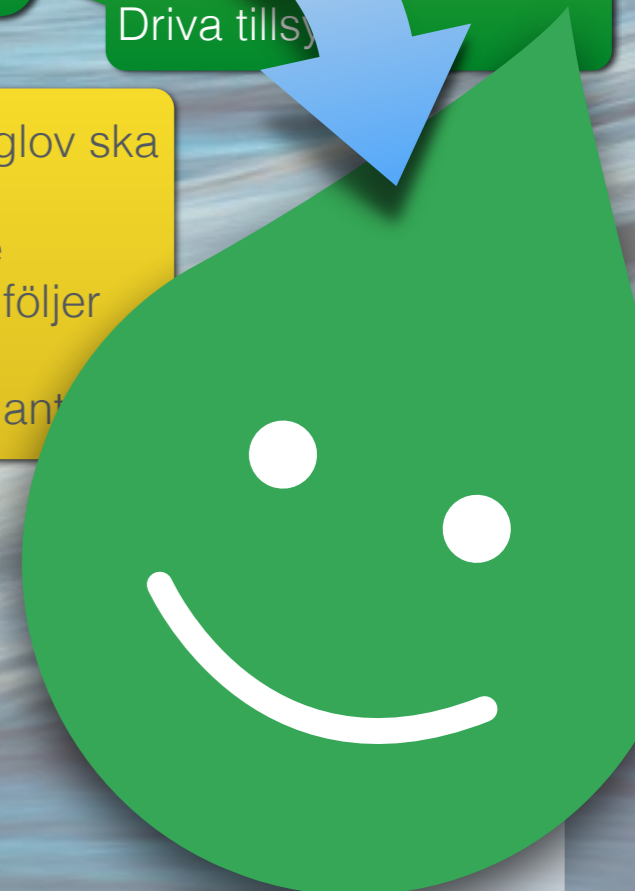
Miljöbalken

5:4 MB får inte godkänna en åtgärd/verksamhet som inte följer MKN.
11-16 §§ VFF undantag.
Driva tillsy

3:5 PBL visa hur MKN ska följas.
3:10 PBL Ist i samråd verka för att MKN följs.
3:16 PBL granskningsyttrande om MKN riskerar att inte följas.

Avtal

2:10 PBL vid bygglov ska MKN följas.
5:4 MB får inte ge bygglov som inte följer MKN.
11-16 §§ VFF undantag

Vad göra nu?

- ➔ Utredning om behov av ändringar i PBL med anledning av 5:4???
- ➔ Behov av vägledning från såväl Boverket som Naturvårdsverket.
- ➔ Vilka vattenförekomster är aktuella för bebyggelse? Vilken kunskap har vi?
- ➔ Vilket kunskapsunderlag behöver vi ta fram? Fokus dels på de vattenförekomster där det finns ett tryck på exploatering som kan leda till påverkan, dels på relevanta kvalitetsfaktorer och relevant belastning från exploatering. Beställarkompetens!
- ➔ Kostnadsanalys med livscykelperspektiv! Drift vs. investeringsbudget?

Tack för idag!

www.enetjarnnatur.se

johanna@enetjarnnatur.se

040-53 04 57